

AXBOROT JAMIYATI: SHAKLLANISH VA RIVOJLANISH MUAMMOLARI; (FALSAFIY TAHLIL QILISH)

Nomozov Xurshid Shavkat o'g'li
Xalqaro innovatsion universitet dotsenti
f.f.f.d. (PhD)
nomozovnomozov2@gmail.com

Annotatsiya: *Maqolada axborot jamiyatining shakllanish va rivojlanish vositalarining ijtimoiy funksiyalari, jamiyatdagi axborot uzatish vositalarining beqiyos o'rni. Axborot jamiyatining mummolari vositalarining jamiyatdagi salbiy va ijobiy jihatlarini ilmiy jihatdan ochib berilgan va dalillangan.*

Kalit so'zlar: *Axborot jamiyati, (OAV), shaxs, xulq-atvor, jamiyat, global, axborot, insoniyat.*

Abstract: *This article explores the social functions of the tools for formation and development of the information society, and the unparalleled role of information transmission means in society. The challenges of the information society are scientifically revealed and substantiated, highlighting both the negative and positive aspects of these means in society.*

Keywords: *Information society, mass media, personality, behavior, society, global, information, humanity.*

Keyingi yillarda ko'plab davlatlar va xalqaro tashkilotlar tomonidan axborot jamiyatiga o'tish bo'yicha konsepsiya va dasturlarni amalga oshirish ustuvor vazifa sifatida belgilandi. Bu hujjatlar turli shakllarda bo'ladi, lekin barchasining maqsadi bitta – jahon hamjamiyatining yetakchilaridan biriga aylanish. Ushbu tushunchalarni tahlil qilish axborot jamiyatining tizimli xususiyatlarini aniqlash imkonini beradi.

Axborot jamiyati kontseptsiyasi Rossiya uchun birlashtiruvchi mafkuraviy tamoyil bo'lib xizmat qilishi mumkin. U barqaror rivojlanish konsepsiyasi bilan bir qatorda ijtimoiy taraqqiyotning maqsad va vazifalarini yaxlit ko'rishni ta'minlaydi va ularga erishishning aniq yo'llarini taklif etadi. Ko'pchilik uchun bu kontseptsiyaning jozibali xususiyati uning g'oyaviy bo'lmaganligidir.

Axborot jamiyatining texnologik bazasi Rossiyada asta-sekin yaratilayotganligi sababli, uni qurish konsepsiyasi davlat nomidan ishlab chiqilgan va e'lon qilingan bo'lishi kerak, bu asosiy ishtirokchilar - iqtisodiyotning tijorat sektori, davlat va aholining roli va o'rnini belgilaydi.

Axborot jamiyat infratuzilmasining shunday muhim qismiga aylandiki, nafaqat texnologik, balki ijtimoiy taraqqiyot, butun mamlakatning iqtisodiy raqobatbardoshligi, uning jahon iqtisodiyotidagi o'rni, mehnatni xalqaro taqsimlashdagi o'rni, demokratik institutlarni rivojlantirish qobiliyati, yangi ish o'rinlarining o'sishi va boshqalar ularga bog'liq. Bular. Axborot jamiyat rivojlanishning texnologik omilidan zamonaviy jamiyat faoliyatining muhim elementiga aylandi. Biroq, bunday o'zgarishlar bilan ularning kelgusida amalga oshirilishi

nafaqat ilmiy-texnikaviy fikr taraqqiyotiga, balki ular mavjud bo'lgan ijtimoiy-iqtisodiy va huquqiy sharoitlarga ham bog'liq.

Axborot jamiyati uchun kontseptsiyalarni yaratishda, qoida tariqasida, davlat, jamiyat, ishbilarmon doiralar va shaxslarning manfaatlari muvozanatini shakllantirishga asoslangan kompleks yondashuv qo'llaniladi. Shunga o'xshash kontseptsiyalar AQSh, Buyuk Britaniya, Kanada, Finlyandiya, Frantsiya, Yaponiya, Italiya, Germaniya va Daniyada ishlab chiqilgan va joriy qilingan. Ularning tavsifiga Internet orqali Yevropa Kengashining Yevropa Komissiyasi serverida axborot jamiyatini yaratish sohasidagi global jarayonlar bilan bog'liq ko'plab ma'lumotlarni taqdim etuvchi Global inventar loyihasi doirasida kirish mumkin.

Har bir davlat o'zining o'ziga xos shartlaridan kelib chiqib, axborot jamiyatiga kirish kontseptsiyasini ishlab chiqadi – telekommunikatsiya infratuzilmasini, kontent-industriyani, qonunchilik bazasini rivojlantirish va hokazo. Biroq, har xil dastur va tushunchalarni tahlil qilish har qanday axborot jamiyati kontseptsiyasining o'zagini tashkil etuvchi o'zgarmas xususiyatlarni aniqlash imkonini beradi.

Kontseptsiya axborot jamiyatining shakllanishi bozorlarning globallasuvi va ham mamlakatlar ichida, ham xalqaro maydondagi raqobat bilan uyg'unlashgan holda axborot va telekommunikatsiya texnologiyalarining yangi avlodi ta'sirida amalga oshirilayotganligi haqidagi fikrga asoslanadi. Biroq, axborot jamiyatiga uyg'un kirish uchun butun jamiyat manfaatlarini ifodalovchi organ sifatida davlat tomonidan sa'y-harakatlarni muvofiqlashtirish va yo'naltirish zarur.

Jamiyatning axborot infratuzilmasi texnologlar tomonidan yaratilganligi sababli jamiyat taraqqiyotida texnokratik tendentsiyalarning hukmronlik qilish xavfi mavjud. Bu xavf juda real, shuning uchun axborot jamiyatining "inson o'lchovi" ni aniq shakllantirish kerak.

Bu vazifa Yevropa Komissiyasining axborot jamiyati forumi hisobotida belgilandi. Hisobotning asosiy qoidalari axborot jamiyatiga insonparvarlik yondashuvining mohiyatini aks ettiradi. O'zgarishlarning sur'ati shunchalik kattaki, odamlar axborot jamiyati sharoitlariga, agar u butun umri davomida o'rganish sodir bo'ladigan jamiyatga aylansa, moslasha oladi. Raqobat kurashida omon qolish va o'z afzalliklaringizni saqlab qolish uchun siz mehnat bozorining yangi talablariga javob berish uchun doimiy ravishda o'z malakangiz va bilimingizni oshirishingiz kerak. Bu shuni anglatadiki, ta'lim va ta'lim nafaqat hayotning boshida, balki uning butun davomida mavjud bo'lishi kerak. Albatta, ta'lim va kasbiy qayta tayyorlash tizimlarining o'zi bu ortib borayotgan talablarga javob berishi kerak.

Kimdir axborot jamiyatidan "cheklangan" va jamiyat axborotga ega bo'lganlar va yo'qlarga bo'linadigan vaziyatga biz yo'l qo'ya olmaymiz. Hozircha axborotdan onlayn foydalanish, interaktiv televideniye, sun'iy yo'ldosh va uyali aloqa kabi ko'plab axborot xizmatlari ko'pchilikning moliyaviy imkoniyatlaridan tashqarida. Shu bois ta'lim muassasalari va kutubxonalar orqali axborot massivlaridan erkin foydalanishni tashkil etish muhim ahamiyatga ega. Davlat o'z sa'y-harakatlarini o'z xizmatlarini elektron shaklda ko'rsatish orqali oddiy fuqarolarning hayot sifatini yaxshilashga qaratishi shart.

Yangi texnologiyalar demokratiya rivojiga ham xavf, ham afzalliklarni olib keladi: odamlarni qarorlar qabul qilish jarayoniga jalb qilish va ularga davlat ustidan yaqinroq

nazoratni amalga oshirish imkonini beradi. Boshqa tomondan, shaxsiy hayot huquqiga ta'sir qilish ehtimoli ham mavjud.

Axborot jamiyati taklif qilayotgan muammolar va imkoniyatlar haqida odamlarni muloqotga jalb qilish uchun ko'proq harakat qilish kerak. Oxir oqibat, axborot jamiyati ijodkorlikning gullab-yashnashiga, yangi ilmiy kashfiyotlar va madaniy taraqqiyotga olib kelishi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR :

1. Nomozov, Xurshid. "INTERNET-MAKON RESURSLARIDAN FOYDALANISH SOHALARI." *Development and innovations in science 2.7* (2023): 8-14.
2. Nomozov, Xurshid. "INTERNET-MAKON MOHIYATI, GENEZISI VA ZAMONAVIY TARKIBI." *Farg'ona davlat universiteti,(3)* (2023): 67-67.
3. НОМОЗОВ, Х. "ИНТЕРНЕТ-МАКОН ТАЪСИРИДА СОДИР БЎЛАЁТГАН НЕГАТИВ ИЖТИМОЙЛАШУВ ШАКЛЛАРИ." *Философия и право 26.3* (2023): 232-235.
4. Nomozov, Xurshid. "OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING IJTIMOYIY FUNKSIYASI." *TAMADDUN NURI JURNALI 1.64* (2025): 253-255.
5. Shavkat o'g'li, Nomozov Xurshid. "INTERNET-MAKON MOHIYATI, GENEZISI VA ZAMONAVIY TARKIBI." *TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G 'OYALAR 1.2* (2024): 48-51.
6. Nomozov, Xurshid. "JAMIYATDA INTERNET-MAKON RESURSLARIDAN FOYDALANISH OHALARI." *MODERN PROBLEMS IN EDUCATION AND THEIR SCIENTIFIC SOLUTIONS 1.2* (2024): 113-118.
7. O'G'LI, Nomozov Xurshid Shavkat. "YUKSAK AXBOROT MADANIYATI-INTERNET-MAKON RESURSLARIDAN RATSIONAL FOYDALANISH SHARTI." *Research Focus 2.6* (2023): 105-110.
8. Nomozov, Xurshid. "THREATS TO INFORMATION SECURITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS." *Gospodarka i Innowacje 22* (2022): 229-231.
9. Nomozov, Xurshid (2024). JAMIYATDA INTERNET-MAKON KONTENTLARI TA'SIRIDA SODIR BO 'LAYOTGAN NEGATIV IJTIMOYILASHUV SHAKLLARI. TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G 'OYALAR, 1(2), 52-58.
10. Nomozov, Xurshid. "JAMIYAT IJTIMOYILASHUVIDA INSTITUTLARI O'RNI VA INTERNET-MAKONNING UNDAGI O 'RNI." *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION 1.2* (2024): 83-88.
11. Nomozov Xurshid Shavkat o'g'li. "YOSHLARNING IJTIMOYILASHUVIDA INTERNET TARMOQLARINING O'RNI." *Ilm fan taraqqiyotida raqamli iqtisodiyot va zamonaviy ta'limning o'rni hamda rivojlanish omillari 5.2* (2025): 27-31.
12. Nomozov, Xurshid (2024). JAMIYATDA INTERNET-MAKON KONTENTLARI TA'SIRIDA SODIR BO 'LAYOTGAN NEGATIV IJTIMOYILASHUV SHAKLLARI. TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G 'OYALAR, 1(2), 52-58.
13. NOMOZOV XURSHID SHAVKAT O'G'LI. "INTERNET-MAKON MOHIYATI, GENEZISI VA ZAMONAVIY TARKIBI." *TANQIDIY NAZAR, TAHLILY TAFAKKUR VA INNOVATSION G 'OYALAR 1.2* (2024): 48-51.

14. NOMOZOV XURSHID SHAVKAT O'G'LI "AXBOROT XURUJINING O'SMIRLAR HAYOTIGA TA'SIRI." *QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI* (2023): 1285-1287.

15. Nomozov, Xurshid. "JAMIYAT IJTIMOYILASHUVIDA INSTITUTLARI O'RNI VA INTERNET-MAKONNING UNDAGI O'RNI." *ANALYSIS OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION* 1.2 (2024): 83-88.

16. Nomozov, Xurshid. "OMMAVIY AXBOROT VOSITALARINING IJTIMOY FUNKSIYASI." *TAMADDUN NURI JURNALI* 1.64 (2025): 253-255.

17. Номозов, Х. "ИНТЕРНЕТ-МАКОН ТАЪСИРИДА СОДИР БЎЛАЁТГАН НЕГАТИВ ИЖТИМОЙЛАШУВ ШАКЛЛАРИ." *Философия и право* 26.3 (2023): 232-235.

18. Nomozov, Xurshid. "INTERNET-MAKON MOHIYATI, GENEZISI VA ZAMONAVIY TARKIBI." *Farg'ona davlat universiteti*,(3) (2023): 67-67.

19. Omonov, Bahodir Nurillayevich. "MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARIDA MINTAQAVIY INTEGRATSIYA-MUAMMOLAR YECHIMINING ASOSIY OMILI." *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences* 4.21 (2024): 529-535.

20. Nurillayevich, O. B. "ЭКОЛОГИК ГЛОБАЛЛАШУВ КОНТЕКСТИДА ЎЗБЕКИСТОНДАГИ ЭКОЛОГИК ВАЗИЯТДАГИ ЎЗГАРИШЛАР." *PHILOSOPHY AND LIFE INTERNATIONAL JOURNAL*,(SI-1) (2022).

21. Омонов, Баходир Нуриллаевич. "Идейно-политический путь просветительского и джадидского движения." *Gospodarka i Innowacje* 44 (2024): 235-242.

22. Omonov, B. N. "O'zbekiston ekologik siyosatining strategik asoslari." *Философия и право* 28.2 (2024): 41-43.

23. Omonov, Bahodir. "EKOLOGIK MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHDA EKOLOGIK TARBIYANING O'RNI." *Modern Science and Research* 4.3 (2025): 125-128.

24. Omonov, B. N. (2024). MARKAZIY OSIYO MAMLAKATLARIDA MINTAQAVIY INTEGRATSIYA-MUAMMOLAR YECHIMINING ASOSIY OMILI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 4(21), 529-535.

25. Nurillayevich, O. B. (2022). ЭКОЛОГИК ГЛОБАЛЛАШУВ КОНТЕКСТИДА ЎЗБЕКИСТОНДАГИ ЭКОЛОГИК ВАЗИЯТДАГИ ЎЗГАРИШЛАР. *PHILOSOPHY AND LIFE INTERNATIONAL JOURNAL*,(SI-1).

26. Омонов, Б. Н. (2024). Идейно-политический путь просветительского и джадидского движения. *Gospodarka i Innowacje*, 44, 235-242.